

Universitätsbibliothek Wuppertal

Pauli Manutii Epistolarum Libri XII

Manuzio, Paolo

Lipsiæ, Anno 1698

Widmungsbrief

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-875](#)

EPISTOLA

AD ILLUSTRISS.

ALBERICUM CIBO
MALASPINAM.
MASSÆ ET CARRARIÆ
PRINCIPEM.

X iis artibus, quæ merito libe-
rales appellantur, excellere du-
as in primis, Literarum scienti-
am, & Rei militaris præstanti-
am, in omni ætate omnium consensu ju-
dicatum est: utra verò ex his ipsis illustri-
or, utra magis expetenda sit, & quæsi-
tum aliquando est à magnis viris, & mini-
mè tamen adhuc planè videtur explicata
deliberatio. Nam ut otium & pax, sine
quibus literæ non consistunt, armis com-
parentur: tamen nec ipsa feliciter satis
arma tractantur, nisi adsint illa, quæ
magna ex parte à literis petuntur,
confilium, ordo, prudentia, animi præter-
ea ratione temperata magnitudo, ut sicut
bi periculum occurrat, metus pariter ac
temeritas absint. Itaque constat, quæ na-
tiones bellica gloria claruerunt, in iisdem
vigiuisse studia doctrinæ, ut in Græcia,
quæ Persarum innumerabiles exercitus

non

DEDICATORIA.

non modo sustinuit, verum etiam fregit
atque profligavit, ipsa vero nunquam
vinci, nisi a teipsa potuit. Domesticis e-
nīm & divisa discordijs & infirmata bellis
non tam Philippi, Macedonum Regis vir-
tute, quam propriis perculsa viribus, af-
flictaque corruit; Romana vero gente,
quæ fuit ulla unquam gens, aut belli ge-
rendi scientia, ac fortitudine præstantior,
autiis præcipue literis, quæ rudes ani-
mos humanitate informant, exulta dili-
gentius? Hinc illa manus Ducum excel-
lentium, quæ Romani terminos imperit
quam longissimè protulit; Catones, Æ-
miliani, Sullæ, Luculli, Cæsares, quos hi-
storiæ mirabiliter laudant, nec tamen ita,
ut eorum merita laudes illæ satis adæ-
quare videantur. Age, Macedonum tot
victoriæ, tot militaria decora unde fluxe-
rint, si quis interroget, quid respondebi-
mus? hoc primum, ut opinor, ab Alexan-
dro duce: is enim Asiam perdomuit uni-
versam, & ad intimos etiam Oceaniri reces-
sus penetrasse fertur: deinde illud, a Pha-
lange, quæ fuit acies in exercitu firmissi-
ma. Quod utrumque si spectetur ac per-
pendatur accuratè, non exiguum fortas-
se bellicæ laudis partem literæ sibi vindi-
cant.

EPISTOLA

cant. Nam Alexandrum à primis annis disciplina erudiit Aristoteles, & ad eam-
tum animi tum ingenii præstantiam, quâ postea res illas, omnium opinione majo-
res, & aggressus est & confecit, præceptis philosophiæ pulcherrimis extulit. Pha-
langem verò, ejusque artem struendæ ab uno primum Homeri Poëtæ versu ma-
nasse, doctissimi homines memoriae pro-
diderunt. Ergo vicissim & à literis adju-
vantur arma, & ab armis literæ sustinen-
tur. Quod si, ubi quæsitum armis impe-
rium est, ibi artes illæ vigerent, quæ lite-
rarum usu cognoscuntur: conservaren-
tur facile studia civium ac populorum: &
communi omnium concordia, nullus
unquam externis viribus ad labefactan-
dam publicam rem locus esse posset.
Quod contra & in Græcia, & apud Roma-
nos, & ubi vis gentium accidisse, atque ac-
cidere quotidie videamus. Neque solùm
in una civitate, aut in una etiam gente
multos, sed vix in singulis familiis singu-
los, qui utramque laudem adamaverint,
& in utraque pariter excelluerint, reperi-
re difficultum est: unum quidem non
modo nostra tempestate, sed multorum
seculorum memoria, historiæ celebrant,
quem

DEDICATORIA.

quem verè phœnicem inter omnes Europæ universæ Principes licet appellare, Laurentium Medicem, proavum tuum: cuius nescio, plusne virtus in bellis, an in pace sapientia ac moderatio enituerit. Nam rem Florentinam, saepe adversa fortuna nutantem, confirmavit, interdum malis propè extinctam unus ipse non modò restituit, verùm etiam veherenter auxit. Tranquillis vero rebus, ornavit patriam, munivit legibus optimis atque institutis; justitiam præter cæteros, ac temperantiam publicè, privatimque coluit: liberalitate, si quis unquam, delectatus est; cuius fama longinquas regiones pervagata, barbaras etiam gentes, & religione diversas, illi conciliavit, multosque aliqua modo virtute, nobilive arte insignes, in urbem Florentiam perduxit. Et, ut alia vel in patriam, vel in singulos non vulgaria merita omittantur, quis miseram Græciam, suis sedibus Othomanorum injuria pulsam, supplicem atque egentem hospitio exceptit, benignitate sublevavit, perpetuo studio fovit, ac tutatus est? unus eam laudem sibi vindicat, unus in Italia Græcas literas, & præclara doctrinarum studia Lauren-

tius

EPISTOLA

tius Medicus exciravit, cum & ipse pro ea,
quâ excelluit, eruditione acerrimus esset
ingeniorum & estimator, & naturæ quo-
dam impulsu ad beneficentiam magni-
pere propenderet: ut mirandum minimè
videatur, si tanto patre genitus, dome-
stico tam illustri exemplo commotus,
Leo decimus, Pontifex maximus, omnes
liberales disciplinas præmiis extulit atque
ornavit amplissimis, effecitque, ut ali-
quando ROMAM in urbe ROMA liceret a-
gnoscere. In tua verò paterna gente Ci-
bo, & in materna Malaspina, mirabilis o-
mnium virtutum in omni ætate fuit ex-
ercitatio &, ne illa nimis vetera ex anna-
libus fide dignis repetamus, jam inde ab
eo tempore, cum Græcorum Imperato-
rum ætate, oppidum Pera, quod proxime
Byzantium situm est, Genuenses obtine-
bant, quo tempore summis honoribus,
& copiis majores tuos floruisse constat;
aut cum Mucius ille Cibo, planè alter Mu-
cius in tuenda patriæ salute, triremibus
privato sumtu comparatis atque instru-
ctis, Pisanos, Genuensium rebus acriter
infensos, in Sardinia profligavit: sexcen-
ta præterea in Genuensium Rempubl.
merita, in qua etiam Gulielmus Cibo Cru-

ce

DEDICATORIA.

cerubea, publico insigni, virtutis ergo decoratus est: hæc ut omittam, & illa, quæ avorum nostrorum memoria gesta sunt, attingam, Aranus, Aaron in historiis nominatus, equestri dignitate ornatus, Romani Senatoris titulo insignis, antiqua ille quidem suæ gentis nobilitate clarus, multo tamen suis laudibus illustrior, qui nihil unquam in vita non egregium, non amplum, non ingenuo nobilique viro dignum aut cogitavit, aut fecit. Is, qua tempestate Renatus Andegavensis Alfonso Neapolitanorum Regi bellum intulit, in eo bello, quæcumque à summo duce munera postulantur, ea fortissimè præsttit, usque eo, ut Renatus, Neapoli potitus, eum pro Rege, jure summo, ac potestate amplissima constituerit, quo in imperio ita se gessit abstinenter, ita justitiam est complexus, ut cum ad Alfonsum rurus victoria inclinasset, afflictis Renati partibus, exceptus ab illo sit honorificè in primis, ac splendide; quemque apud Renatum antea, eundem apud eum, quem saepe armis læserat, saepe in discrimen vitae adduxerat, & dignitatis & gratiæ locum obtinuerit. Et ex hac tantarum virtutum præstantia filius ejus ad optimam

EPISTOLA

ptimam naturam optima voluntate ad-
 juncta, documenta sumisit ad vitam lauda-
 biliter instituendam, & iis artibus exco-
 lendam, quibus postea maximam ade-
 ptus & virtutis & probitatis opinionem,
 Pontifex, approbante D^O, faventibus
 atque incumbentibus hominibus, creatus
 est. Nec se postea, ut multi, sui dissimilem
 præbuit: sed, quantum antea contendere-
 rat, ut in studio virtutibus omnes ante-
 ret, tantum, ut se ipse in omni laude vin-
 ceret, & studuit & consecutus est. Itaque
 quemadmodum ei non modo ad obtri-
 nendam Cardinalis dignitatem, verum
 etiam ad Pontificatum, antiqua majorum
 existimatio, & clarissima patris memoria
 quasi viam ex aliqua parte muniit, adi-
 tumque patefecit; sic patris deinde tui
 fratrem, multis illum quidern animi bo-
 nis ornatum, multo tamen facilius ad
 Cardinalatum egregia Pontificatus Inno-
 centii fama perduxit. Hæc est in tua
 gente, magne Princeps, non opum ac di-
 vitiarum, quibus etiam minime digni sæ-
 pe affluunt, sed virtutis & gloriæ, perpe-
 tua multorum seculorum serie quasi per
 manus tradita & ad te ipsum usque con-
 servata hæreditas. Nec vero paternum
 tibi

D'E D I C A T O R I A.

tibi quidem genus prædicandum, maternum autem dissimulandum videtur. Utroq; licet, si vetera spectas, æquè glorie-
ris. Nam Malaspinarum nobilitas simul & antiquitas Etrusci Poëtæ doctissimi, ac sa-
pientissimi Dantis testimonio cognosci-
tur: nobilitas in eo, quòd illam Italiam partem, quæ hodie Lunejana communi vo-
cabulo nuncupatur, Malaspinis olim uni-
versam paruisse tradit: antiquitas autem,
quòd cum ipse annis ante nos ducentis
quinquaginta floruerit, Corradum tamē
Malaspinam, non ut ætati suæ proximum,
sed ut multis ante seculis natum, honorifi-
cè appellat. Vides à quibus viris originem
ducas, Alberice clarissime. Neq; vera vi-
des tu quidem, sed non imitaris, aut imi-
taris quidem, sed non assequeris. Versan-
tur enim in animo tuo cogitationes egre-
giæ: inde emergunt præclara facta tuis
majoribus, teq; ipso digna. Et, quanquam
tibi maximè propositum est militare de-
cus, unde primùm tuæ gentis nobilitas
fluxit: magni tamen facis earum doctri-
narum studia, quæ si absint ab hominum
vita, simul absit omnis humanitas, neque
satis diu, quæ merces virtutis est, rectè fa-
torum memoria conservetur. Faves in-

EPISTOLA

geniis, ut audio : nihil deesse literatis ho-
minibus, nullum commodum, nullum
ornamentum, pateris: cupis virorum il-
lustrium res gestas æternis mandari mo-
numentis literarum. Et vidi jam de Lau-
rentii Medices vita libros tres, à Nicolao
Crotto luculenter conscriptos, qui cùm
superioribus diebus Venetias venisset, mi-
ra quædam de animi, ingenii, consilii tui
præstantia, de studio erga nobiles discipli-
nas, præterea de humanitate, ac morum
elegantia prædicabat, quæ cùm in te ipso
bona sint, longè pluris intelligentium ju-
dicio, quam ea, quæ petuntur extrinsecus,
æstimantur. Nam argenti atque auri ma-
gnam vim possidere, imperare populis,
oppida tenere munitissima, clarum esse à
majoribus, omnes pænè Italæ Principes,
summos etiam Reges, necessitudine at-
tingere, magna quidem hæc sunt, nec tibi
communia cum multis, ejusmodi tamen,
ut inter fortunæ munera referantur, quæ
scis etiam ad tuis dissimillimos perveni-
re. Vitam autem sic instituere, ut omnia
confilia, omnes actiones ratio modere-
tur, virtutem in se ipso expetere, in aliis
diligere ac ornare, velle inter homines e-
minere beneficentiâ potius, quam pote-
state:

DEDICATORIA.

state: hæc quia partim sequeris, partim
adeptus jam es, idcirco te verè divitem,
qui æterna bona tibi compares, verè no-
bilem, qui nobilitatem à te ipso haurias,
existimamus. Atque etiam illa ipsa, quæ
dixi à fortuna pendere, quia cum virtute
conjungis, firmiora fiunt: quandoqui-
dem neque tuas urbes, tuamque ditio-
nem mœnia potius & aggeres, & flumi-
na, quam populorum benevolentia tue-
bitur, neque facilius ullâ re, quam rectè
factis, benevolentia comparatur. Quæ sit
autem eorum, qui propè adsunt, qui te
quotidie intuentur, ad te diligendum pro-
pensio, nos, qui longinqui sumus, ex no-
stro in te singulari studio facile judica-
mus. Nam me quidem, jam aliquot ab-
hinc annis, ea, quæ de adolescentulo, re-
rum laudabilium infinita cupiditas, & ma-
gnarum indoles virtutum ferebatur, in
tui amorem atque observantiam cœpit
alicere: postea, tuis laudibus cum ætate
auctis incensus ita sum, ut statuerim, tibi
quidem primùm, deinde etiam aliis, aut
meum in te celebrando ingenium, aut
certe voluntatem aliquando ostendere.
Quare, cùm hæc jam increbuerit con-
suetudo, ut de quibus optimè sentimus, iis

EPISTOLA DEDICATORIA.

dicata esse, & eorum nomine insigniri nostra scripta cupiamus: mittendum putavi ad te, dum aliquid interim fortasse præstantius adornatur, volumen Epistolarum & Præfationum mearum. Quas ego nequaquam edere animum induxissem, nisi me suadentis atque etiam petentis Venetæ nobilitatis movisset auctoritas. Quibus enim pro summis erga me meritis omnia debere mihi videor, iis cur aliquid à me negari æquum putem? cur non obsequar amplissimis viris, non credam sapientissimis, non gratificer amicissimis? Tuo verò nomini liber inscriptus ut exiret, fecerunt illa superiora: quæ ne te offendant, (quandoquidem sunt à me, non ut gratiam tuam fidâ laudatione colligerem, sed ut omnibus mei erga te studii causam verissimam exponerem, commemorata) cupio impetrare à modestia tua, & debeo scilicet, cum etiam in iis non tam ad laudandum, quam ad cohortandum nonnulla pertineant: & currentibus ad metam, atque etiam appropinquantibus, minimè molestas esse cohortantium voces, minimè plausum displicere constat. Venetiis. M.D.LIX.

VITA